

A ROMÁNIAI KÖNYVTÁRI ÉLETBŐL

(Gyermekkönyvtárak

- Megyei és járási könyvtárak módszertani tevékenysége -
A műszaki felsőoktatási intézmények könyvtárainak
tájékoztató munkája)

A Könyvtártudományi Szakkönyvtár néhány fordításos dokumentuma bepillantást enged a romániai könyvtári élet különböző területeire. Képet ad a különböző könyvtártípusoknak - a mieinkhez sok tekintetben hasonló - problémáiról. Ezeket a dokumentumokat ismertetjük az alábbiakban.

A gyermekkönyvtár profilja c. cikkében¹ B. Arion áttekintést ad arról, milyen formában gondoskodnak Romániában a 14 éven aluli gyermekek könyvellátásáról. Bevezetőül megállapítja, hogy az általa használt 1965. évi statisztika, sajnos, nem ad teljes képet az ország gyermekkönyvtáiról, nem tünteti fel a megyei könyvtárak gyermekrészlegét, sem az uttörőházak és szakszervezeti könyvtárak gyermekkönyv-állományát. Több közművelődési könyvtár részletes adatszolgáltatásából azonban kitűnik, hogy olvasóik 30-40 százaléka gyermek.

Nagyobb városokban ajánlatos külön gyermekkönyvtárakat létesíteni, már csak azért is, mert ezeknek a hatósugarát nem lehet 1,5-2 kilométeresre tervezni, mint a felnőttek könyvtáraiét. A kisebb könyvtárak nem létesíthetnek külön fiókéntézményeket a gyermekolvasók számára, de lehetőleg külön teremben, vagy legalább külön polcokon helyezik el a nekik szánt anyagot.

A gyermekek könyvtára (illetőleg az állománynak számukra kiválogatott részlege) arra van hivatva, hogy kielégítse a tanulás által felébresztett olvasási, ismeretszerzési igényüket a legkülönbözőbb szakterületeken. Emellett megtanítja őket arra, hogy tájékozódjanak a kiadványok között (ehhez nagy

¹ ARION, Beatrice: Profilul bibliotecii pentru copii. = Revista bibliotecilor. 20. a. 1967. 1. no. 15-21. p. (Helyrendi száma F 3819.)

szükség volna gyermekeknek szóló tájékoztató kézikönyvek, enciklopédiák stb. kiadására), keressék ki maguknak azt, amire szükségük van. Jelenleg még sok helyen háttérbe szorul az állománygyarapításban a gyermekrészleg anyaga, amellet elméletileg sincsenek tisztázva a gyermekek olvasmányainak beszerzésével kapcsolatos kérdések. A közművelődési könyvtárak állományának mindössze 10-11 százalékát teszik ki a gyermekkönyvek, beleszámítva a gyermekeknek szóló ismeretterjesztő könyveket is. Valójában természetesen a felnőtt részleg anyagából is sok mindent érdeklődéssel olvasnak már a gyermekek; a jelenlegi nyilvántartási rendszer az ilyen kölcsönzési eseteket a felnőtt olvasók kölcsönzései között szerepelteti, tehát nem ad reális képet a gyermekek olvasásának méreteiről. - A gyermekkönyvtári állomány fejlesztését lényegesen elősegítené a kötetelés problémájának megoldása, mivel itt gyorsabban használódnak el a könyvek.

A gyermekkönyvtár és az iskolai könyvtár nem versenytársai, hanem szövetségesei, kiegészítői egymásnak. Az iskolai könyvtár közvetlenül a tanulást és a tanítást segíti, elsősorban a kötelező olvasmányok beszerzéséről gondoskodik (ezekre egyébként a gyermekkönyvtárban is szükség van). Sok helyen maguk a tanárok vagy uttörővezetők viszik el a tanulókat a gyermekkönyvtárba, hogy megismerjék annak anyagát, használatának módját. - Az uttörőházak könyvtárai túl kicsik; célszerű volna, ha itt a közművelődési könyvtárak szerveznék gyermekrészleget.

A 7-14 éves korcsoporton belül nagy különbségek vannak, a gyermekrészleg állományát tehát tovább kell differenciálni, életkori szempontból. A 13-14 éveseket céltudatosan kell nevelni a felnőtt részleg anyagának használatára, hogy 14 éves koruk után se maradjanak el a könyvtártól. Az olvasókkal való foglalkozás a gyermekrészlegben sajátos módszereket igényel; sajnos, ezekről a módszerekről kevés szó esik a könyvtárosképzésben, s az egyes könyvtárakban kialakult eljárások elméleti értékelése, tanulságaik terjesztése sem indult még meg. Szükség volna speciális segédeszközökre is: illusztrált katalóguscédulákra, színes borítólapokra, életkori katalógusokra.

A megyei és járási könyvtárak módszertani tevékenysége a tárgya A. Lupu cikkének,² Megállapítja, hogy ezek a könyvtárak 16 év alatt gazdag tapasztalatokra tettek szert a hálózati módszertani munkában, de tapasztalataikat nem dolgozták fel elméletileg; így ez a munka sablonosan, rutinszerűen folyik, nincs meg a kellő tudományos alapja.

2 IUFU, Atanase: Activitatea metodică a bibliotecilor regionale și raionale. - Revista bibliotecilor 20.a. 1967. 1. no. 1-5. p. (Helyrendi szám F 3818.)

A korszerű módszertani tevékenységnek elsősorban ezeken a területeken kell biztosítani a helyes alapelvek általános érvényesülését:

- a különböző típusú könyvtárak állományának kialakítása és kiegészítése;
- az állomány feltárása, a megfelelő könyvtártechnikai normák alapján;
- az állomány népszerűsítése;
- az állomány használatához szükséges anyagi és szervezeti feltételek biztosítása;
- a könyvtárosok szakmai továbbképzése.

Ennek érdekében egyebek között ilyen tárgyú felméréseket kell végezni:

- a jelenlegi közművelődési könyvtári hálózat és az olvasóközönség igényei;
- az állomány és az olvasók igényei;
- a járási és városi könyvtárak gyermekrésze;
- a közművelődési könyvtárak olvasóinak megoszlása osztályhelyzetük, foglalkozásuk, iskolai végzettségük, életkoruk szerint;
- a foglalkozás és az olvasási igény összefüggése;
- egyéb művelődési tényezők hatása az olvasási igényre;
- az ismeretterjesztő irodalom használata.

A fent vázolt módszertani feladatokat nem alkalomszerűen, hanem csak a megye távlati tervének keretében lehet jól ellátni. Érdemes egyes témák kidolgozására munkacsoportokat szervezni, egyes témákat egy-egy járási könyvtárnak kiadni. A módszertani dolgozók hatáskörét fel lehet osztani területek, könyvtár típusok, tudományterületek szerint, leghasznosabb azonban a könyvtári munka különböző ágai (állománygyarapítás, katalogizálás, bibliográfia stb.) szerint szakosítani őket.

A munkát nem lehet egy-egy körzetben szerzett gyakorlati tapasztalatok alapján elvégezni; szükség van a különböző könyvtárak tapasztalatainak összevetésére és feldolgozására, a módszertani szakirodalom ismeretére. Maga az irányítás sem szorítkozhat a hálózat egyes egységeiben kifejtett közvetlen instruáló tevékenységre; ez nélkülözhetetlen, de önmagában nem elegendő, amellyel pedig idő- és energiabefektetés szempontjából a legkevésbé gazdaságos irányítási forma. Szükség van tehát előadásokra, szemináriumokra, tapasztalatcserékre, módszertani kiadványokra is.

A műszaki felsőoktatási intézmények könyvtára és a tudományos tájékoztatás kérdéséről A. Popa, P. Caravia és V. Sarateanu ta-

3 A szerzők megállapítják, hogy a legrégebb ilyen könyvtárak állománya sokáig az egész országban egyetlen komoly dokumentációs bázisa volt az illető szakterületen folyó kutatómunkának, s némelyikük a központi Műszaki Dokumentációs Intézet (Institutul de Documentare Tehnică) létrehozása után is megőrizte ezt a szerepét.

A műszaki egyetemeken és főiskolákon 16 központi könyvtár működik ma Romániában; 30 kari és 400 tanszéki könyvtár tartozik hozzájuk. Állományuk (a különygyűjteményekkel együtt) kb. 4 millió egység, a gyarapodás évi 200 000 körül van. Az állományban nő a szabadalmak, találmányleírások, prospektusok, típusstervek aránya, hiszen a műszaki felsőoktatás egyre szorosabb kapcsolatba kerül a termeléssel.

Egyre bővül a könyvtárak tájékoztatási részlegeinek a tevékenysége. A saját állományuk keretei között mozgó feltáró munkán túl áttérnek az átfogó tájékoztatási anyagok összeállítására, az általános jellegű tájékoztatásról a használok igényeiből kiinduló, differenciált tájékoztató tevékenységre. Négy fő célkitűzésük: átfogó ismeretek nyújtása a hallgatóknak; a legújabb műszaki és tudományos eredmények közvetítése az oktatókhoz; az alap- és alkalmazott kutatások fejlesztése; a tanulmányi munka korszerűsítése (a hallgatók ránevelése az önálló tájékozódásra, önálló gondolkodásra). A tájékoztatási eszközöket igyekeznek közvetlenül a karokra és a tanszékekre vinni. Munkájuk pedagógiai jellege mutatkozik meg abban is, hogy tevékenységük a tananyaghoz és a tanév időbeli kereteihez, az anyag rendezésének módja pedig a tantárgyak logikai strukturájához igazodik. Több könyvtárban szak-katalógust készítenek az egyes tantárgyakhoz tartozó kötelező és ajánlott olvasmányokról. Több helyen bibliográfiákat állítanak össze a diplomamunkák, évfolyamdolgozatok, évfolyamtervek készítéséhez. Új vagy különösen fontos tantárgyak, kutatási témák anyagáról naprakész kurrens bibliográfiát is szerkesztenek. Kari katalógusokat létesítenek. Támogatják az intézet tudományos közleményeinek kiadását. Az elsőéves hallgatóknak előadássorozatot tartanak a könyvtár és a dokumentációs anyag használatáról.

Tájékoztató munkájuk nem marad az illető felsőoktatási intézmény keretei között. Kiadják például a város vagy a megye összes könyvtárában található külföldi folyóiratok jegyzékét. Szakmai tájékoztatást adnak üzemek számára. Helyenként kíséreltet tettek az állománygyarapítás koordinálására a helyi könyvtárakkal, valamint közös tájékoztatási eszközök kidolgozására.

3 POPA, Alexandru - CARAVIA, Paul - SARATEANU, Vasile: Biblioteca Institutelor de învățămînt superior tehnic și informarea științifică. = Probleme de documentare și informare 1. v. 1967. 6. no. 356-376. p. Bibliogr. 375-376. p. 22 tétel. (Helyrendi száma F 3826.)

A tanulmány kiegészítéséül P. Caravia kifejti elgondolásait a műszaki felsőoktatási tájékoztatás fejlesztéséről. Megállapítja, hogy az egész felsőoktatási tájékoztató munkát egységes rendszerbe kell foglalni. A könyvtárnak az oktatókkal együtt minden tanszék számára össze kell állítania a tanszéket érdeklő anyaguk teljes katalógusát. Az oktatással kapcsolatos tájékoztató munkát a karokra és tanszékekre kell összpontosítani. Fel kell dolgozni a kurrens termelési és gazdasági információkat is. Az Oktatásügyi Minisztérium mellett sokszorosító központot kell létesíteni, hogy biztosítani lehessen a különböző intézmények kiadványainak megjelenését, el lehessen kerülni a devizaigényes külföldi könyvek párhuzamos beszerzését. A jelenleg annyiféle intézményben kiadott tájékoztató közlönyök helyett központi kiadványokba kellene összpontosítani az új könyvek, külföldi folyóiratcikkek stb. ismertetését; az egyes könyvtárak feladata elsősorban a hetenkénti gyarapodási jegyzék kiadása. Az egységes felsőoktatási tájékoztató hálózaton belül szakosítani lehetne az egyes egységeket; ez a szakosítás nemcsak a bibliográfiai, hanem az állománygyarapítási munkát is tervszerűbbé és gazdaságosabbá tenné. A hálózat központi módszertani irányításáról is gondoskodni kell.